İŞKUR

TÜRKİYE İŞ KURUMU

2015 YILI FAALİYET RAPORU

İL İSTİHDAM VE MESLEKİ EĞİTİM KURULLARI

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ 1

2. AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER 3

2.1 Mesleki Eğitim Kursları 4

2.2 İşbaşı Eğitim Programları 5

2.3 Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Projesi 6

2.4 Girişimcilik Eğitim Programları 6

2.5 Toplum Yararına Programlar (TYP) 7

2.6 Özel Politika Uygulamaları Ve Engellilere Yönelik Hizmetler 8

3. İŞGÜCÜ PİYASASINA YÖNELİK FAALİYETLER 10

4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER 15

5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI 18

6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR 21

7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER 26

TABLOLAR VE GRAFİKLER

Grafik 1 - Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı 5

Grafik 2 - İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı 5

Grafik 3 - UMEM Faydalanıcı Sayısı 6

Grafik 4 - Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı 7

Grafik 5 - Engelli ve Eski Hükümlü MEK Kursiyer Sayısı 9

Grafik 6 - Üye Kurumların Toplantılara Katılım Oranları 18

1. GİRİŞ

Hemen her alanda hissedilen değişim ve dönüşüm, kırılganlığı artan bir yapı sergileyen işgücü piyasalarını daha fazla etkiler hale gelmiştir. Bu durum, politika oluşturma ve uygulama sürecinde çok yönlü yaklaşımları zorunlu kılmaktadır.

Söz konusu dönüşüm süreci, ülkeden ülkeye hatta ülke içinde bölgeden bölgeye farklılık arz eden işgücü piyasası dinamiklerini etkin yönetebilecek yerel birimlerin önemini daha da artırmaktadır. Sorunlara en yakın noktadan politika üretmek yeni yaklaşım olarak kabul görürken; küresel, bölgesel ve yerel gelişmeleri esas alarak atılacak adımların hedefe ulaşma noktasında oldukça önemli olduğu görülmektedir.

İşgücü piyasası politikalarının isabetli olması açısından işbirliği ve diyalog mekanizmasının her düzeyde ve katılımcı bir anlayışla yürütülmesi kilit rol oynayan bir gerçeklik olarak önemini korumaktadır.

Türkiye işgücü piyasasında da farklı düzeylerde uygulanan işbirliği mekanizması önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Nitekim; mevzuat düzenlemeleri, üst politika belgeleri, kurum/kuruluş stratejik planları gibi süreçler kamu ve sosyal taraf işbirliği ile yürütülmektedir.

İşgücü piyasasının ana aktörlerinden biri olarak İŞKUR da, kamu istihdam hizmetlerinin sunumunu gerçekleştirme ve işgücü piyasasına yönelik politikaları belirleme/uygulama sürecinde tüm organlarında sosyal diyalog mekanizmasını işletmektedir. Bu kapsamda; her hafta olağan şekilde yapılan "İŞKUR Yönetim Kurulu" toplantıları ile Kurum faaliyetlerine yön veren kararlara imza atılırken; her iki yılda bir kamu/sosyal ilgili tüm paydaşların katılımıyla yapılan İŞKUR Genel Kurulu vasıtasıyla işgücü piyasasına yönelik kapsamlı öneriler karara bağlanmaktadır.

Kurum'un bir diğer temel organı olan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları (İİMEK) ise, yerel düzeyde politikalar geliştiren çok taraflı sosyal diyalog mekanizmaları için iyi bir rol model oluşturmaktadır. İşgücü piyasasına yönelik il düzeyinde ve sosyal tarafların katılımıyla çalışmalar yürüten İİMEK'lerin işsizlikle mücadelede rolü oldukça önemlidir. 2000 yılında faaliyete başlayan "İl İstihdam Kurulları", 2008 yılında 5763 sayılı yasayla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren "İl Mesleki Eğitim Kurulları" ile birleştirilerek "İl

İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları" adı altında il düzeyinde bütüncül yaklaşımların geliştirilmesi için bir platforma dönüştürülmüştür.

Kurul; çeşitli kamu kurumları, belediye, üniversite, işçi, işveren ve sanayi-ticaret odası, kalkınma ajansı, kadın sivil toplum kuruluşu gibi farklı paydaşlardan oluşmakta olup, yerelde istihdam ve mesleki eğitim politikaları üretme ve uygulama sürecinin ana aktörüdür.

İİMEK toplantılarında alınan kararlar ile işgücü piyasasına ilişkin veriler değerlendirilerek ve "İl Faaliyet Raporları"ndan faydalanılarak hazırlanan "İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları 2015 Yılı Faaliyet Raporu'nda;

- İşgücü Piyasası Analiz Sonuçları,
- Aktif İşgücü Piyasası Programları Sonuçları,
- Özel Politika Gerektiren Gruplara Yönelik Faaliyetler

İncelenmiştir. Ayrıca;

- Kurullarda alınmış; kadın, genç, engelli, eski hükümlü, çocuk işçiliği gibi konularda ve her il özelinde yer alabilecek iyi uygulama örneği niteliği haiz kararlar,
- İİMEK üyesi kurum ve kuruluşların toplantılara katılım durumları

Değerlendirilmiştir.

2. AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER

Aktif işgücü piyasası programları; istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere uygulanan faaliyetlerdir.

Bu programların, özellikle kriz dönemlerinde işgücü piyasasına yaptığı katkı oldukça önemli görülmektedir. Nitekim, 2008 yılında yaşanan ve etkileri hala tüm dünyada hissedilen küresel krizin olumsuz etkileri sıkı maliye politikasını destekleyen aktif işgücü piyasası programlarının bütüncül bir anlayışla uygulanması sayesinde meyvesini vermiş, Türkiye işgücü piyasası krizi en az hasarla atlatabilen sayılı ülkeler arasında yerini almıştır.

Türkiye'nin kamu istihdam kurumu olarak İŞKUR, aktif işgücü piyasası programlarının uygulayıcısıdır. Bu kapsamda;

- Mesleki eğitim kursları,
- İşbaşı eğitim programları,
- Girişimcilik eğitim programları,
- Toplum yararına programlar,
- Diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar

Düzenlenmektedir.

İl düzeyinde istihdam ve mesleki eğitim politikasının oluşturulması görevine sahip olan İİMEK'ler; işgücünün durumunu talep yönüyle ortaya koyan ve çıktıları itibarıyla mesleki eğitim politikalarına yön veren işgücü piyasası analizleri vasıtasıyla, mesleki eğitim politikalarının işgücü piyasası ihtiyaçları ile uyumlu olmasını sağlama noktasında görevlidir.

2008 yılında yapılan değişiklikle, İl İstihdam ve İl Mesleki Eğitim Kurulları, İİMEK ismiyle, tek çatı altında birleştirilerek daha etkin bir yapıya kavuşturulmuştur. Böylelikle; hem Kurumun sunduğu aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki faaliyetler hem de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilde mesleki ve teknik eğitim veren okullarda açılacak alan/dalların işgücü piyasasında arz-talep dengesini sağlayacak niteliğe kavuşturulması sağlanmıştır.

Bireylerin işgücü piyasası ile bağının güçlendirilmesi ve nihayetinde işsizliğe kalıcı çözüm getirilmesi noktasında, özellikle 2009 yılından beri oldukça önemli fonksiyon ifa eden aktif

işgücü piyasası programları kapsamında önemli mesafe kat edilmiştir. Programlara yönelik uygulamalar, hem nicelik hem de nitelik yönüyle gelişme göstermiş, programlara ayrılan kaynak miktarı da artırılmıştır. 2009 yılında 472 milyon TL olan kaynak miktarı, 2015 yılında 4 milyar 260 milyon TL'ye çıkartılmıştır.

Aktif İşgücü Piyasası Politikaları kapsamında sunulan hizmetler;

- İşsizlerin meslek sahibi olması,
- Hâlihazırda mesleki beceriye sahip olanların bu becerilerini daha da geliştirmesi,
- Uzun süreli işsizlikle mücadele edilmesi,
- Özellikle kriz dönemlerinde çalışanların işlerini kaybetmelerinin önlemesi,
- İşverenlere kendi çalışanlarını yetiştirme olanağı sağlaması,

Yönü ile önemlidir.

İŞKUR tarafından sunulan aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlar; gelişen işgücü piyasası koşulları, başta işverenler olmak üzere tüm paydaşlardan alınan talepler ve devletin üst politika belgelerinde yer alan hedef ve önceliklere uygun olarak, Kurumumuz hedef ve politikaları doğrultusunda sürekli iyileştirmeye tabi tutulmaktadır.

2.1 Mesleki Eğitim Kursları

İŞKUR, işgücü piyasasının temel aktörleri arasında yer alan; odalar, birlikler, borsalar, meslek kuruluşları ve işverenlerle işbirliği halinde ve işgücü piyasasından elde edilen veriler neticesinde piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini amacıyla mesleki eğitim kursları planlamakta ve uygulamaktadır.

Mesleki eğitim kurslarıyla; işgücü piyasasının en önemli sorunlarından biri olan "mesleksizlik" olgusuna yönelik çözüm üretilmeye çalışılmaktadır.

Grafik 1 - Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı

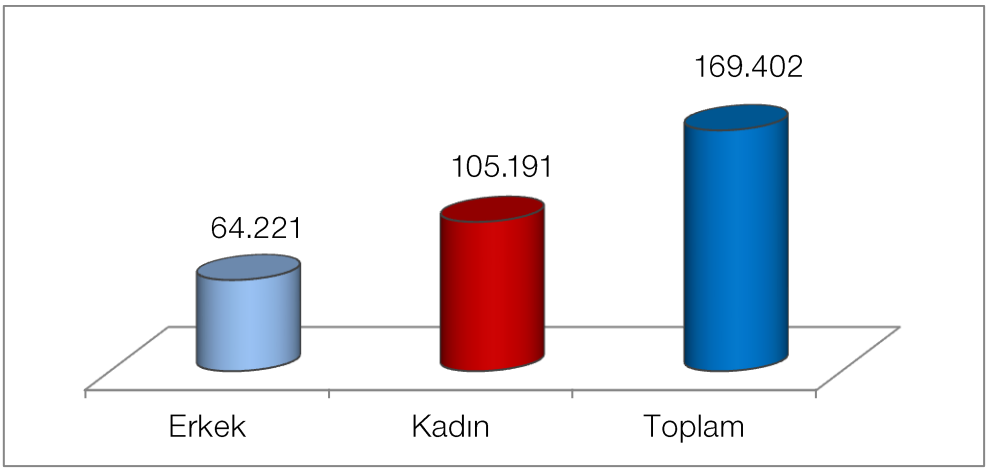

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında; toplam 7.668 adet program uygulanmış olup, bu programlardan 64.211'i erkek, 105.191'i de kadın olmak üzere toplam 169.402 kişi yararlanmıştır

2.2 İşbaşı Eğitim Programları

İşverenin, istihdam edeceği kişiyi kendisinin yetiştirmesine olanak sağlayan işbaşı eğitim programları; İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin, teorik bilgilerini uygulamalı olarak pekiştirmelerini ve mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla işyerlerinde düzenlenmektedir.

Reel ekonomi içinde, gerçek bir çalışma ortamını katılımcılara sunan ve kursiyerlere deneyim kazanma yolunu açan işbaşı eğitim programları, İŞKUR'un uyguladığı en önemli faaliyetler arasında yer almaktadır.

Grafik 2 - İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

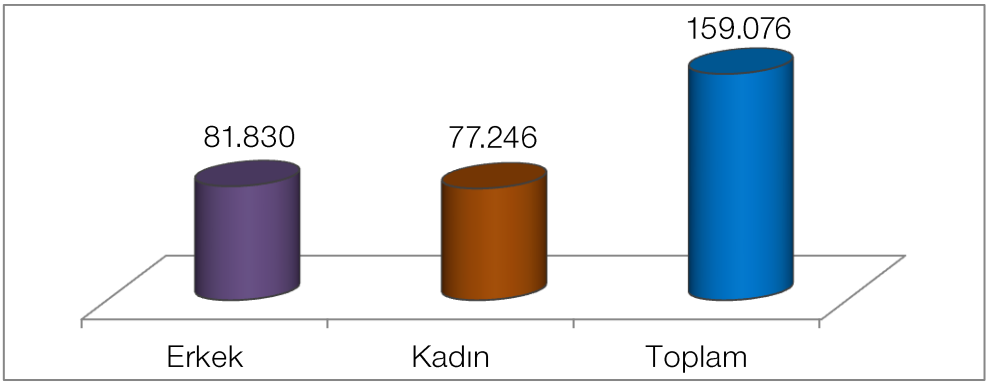

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında; uygulanan 76.934 adet programdan 81.830'u erkek, 77.246'sı da kadın olmak üzere toplam 159.076 kişi yararlandırılmıştır. Programı bitirenlerin yaklaşık % 70'i istihdam edilmiştir.

2.3 Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Projesi

UMEM eğitim programı, teorik ve pratik bölümlerden oluşan kurs ve talebi veren işyerlerinde başarılı kursiyerler ile düzenlenen işbaşı eğitimi olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

Grafik 3 - UMEM Faydalanıcı Sayısı

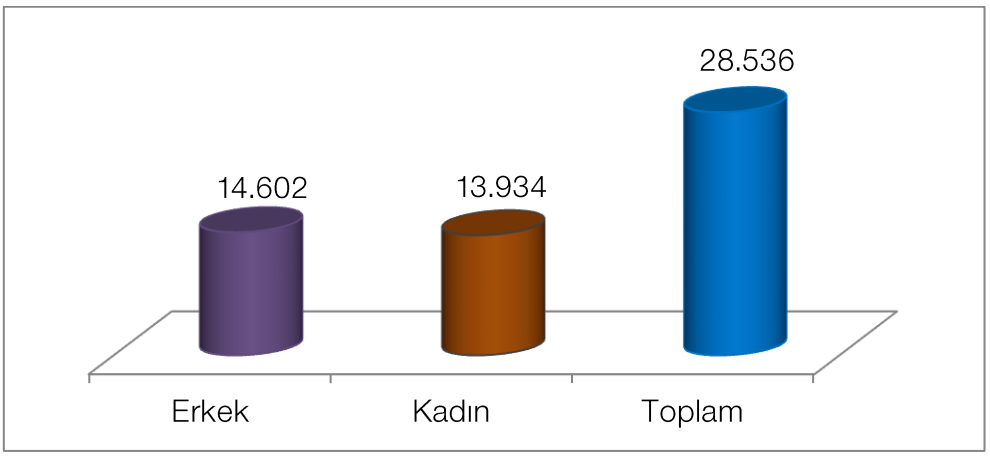

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında 2.442 adet program uygulanmış olup, bu programlardan 14.602'si erkek, 13.934'ü de kadın olmak üzere toplam 28.536 kişi yararlandırılmıştır.

2.4 Girişimcilik Eğitim Programları

2009 yılından itibaren uygulanmakta olan girişimcilik eğitim programları, Kuruma kayıtlı bireylerin kendi işlerini kurmalarına ve işlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla düzenlenmektedir. Program kapsamında Kurum, girişimcilik eğitimi almış kişilere iş kurma ve geliştirme konularında danışmanlık ve mentorluk hizmeti verilmektedir. Ayrıca, finansal destek olanaklarına erişim imkânlarını kolaylaştırıcı hizmetleri de program kapsamında yararlanıcılara sunulmaktadır.

Grafik 4 - Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

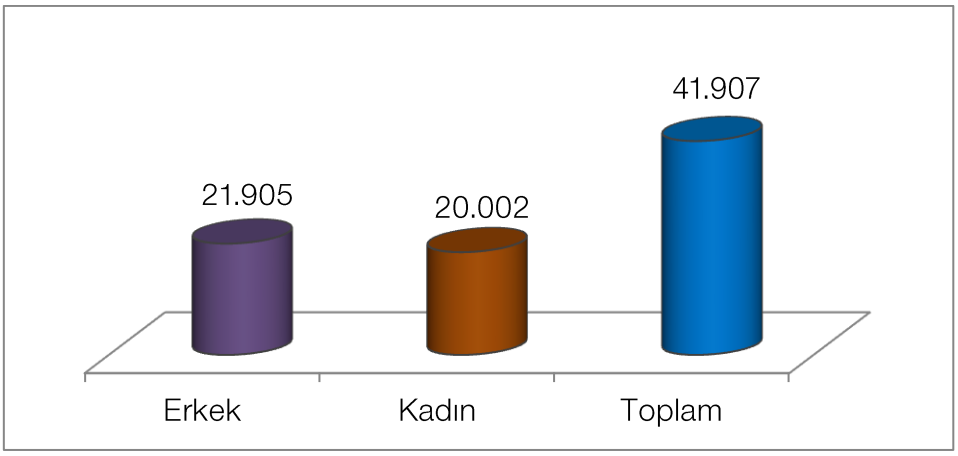

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında; 1.625 adet program gerçekleştirilmiş olup, bu programlardan 21.905'i erkek, 20.002'si de kadın olmak üzere toplam 41.907 kişi faydalandırılmıştır.

Katılımcıların yaş grupları itibarıyla dağılımı, 25-39 yaş aralığında yer alan bireylerin programlardan daha fazla yararlandığını gösterirken; katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında; her eğitim seviyesinde programın uygulanabildiği görülmektedir. İlk ve orta öğretim mezunlarının programlara yoğun ilgi gösterdikleri görülürken, lisans mezunlarının da diğer programlara kıyasla katılım oranlarının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

2.5 Toplum Yararına Programlar (TYP)

TYP'ler; işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde veya yerlerde toplum yararına bir iş / hizmetin ifası yoluyla, işsizlere çalışma alışkanlığı kazandırmak ve böylece bu kişilerin işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek amacıyla düzenlenen programlardır. Özellikle istihdamında zorluk çekilen bireyleri hedef alan program, katılımcılara geçici gelir desteği de sağlamaktadır.

TYP kapsamında düzenlenen tüm programlarda kamu yararı gözetilmekte ve TYP aşağıdaki alanlarda uygulanmaktadır:

- Çevre temizliği,
- Kamusal altyapının yenilenmesi,
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda çevre düzenlemesi,

- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda bakım onarım ve temizlik işleri yapılması,
- Restorasyon, tarihi ve kültürel mirasın korunması,
- Ağaçlandırma,
- Park düzenlemeleri,
- Vadi ve dere ıslahı,
- Erozyon engelleme çalışmaları.

2015 yılında; 9 bin 596 program uygulanmış, toplam 234 bin 941 vatandaşımız katıldıkları programları tamamlamıştır.

2.6 Özel Politika Uygulamaları ve Engellilere Yönelik Hizmetler

Temel insan haklarından biri olan "çalışma hakkı" Anayasamızın 49'uncu maddesinde açık bir şekilde ifade edilmiştir. Ayrıca sosyal devlet olmanın gereği, Devlet her bir birey için çalışma hayatında fırsat eşitliğini sağlayacak şartları oluşturmakla mükellef kılınmıştır. Bu kapsamda; engelli bireyleri iş hayatına daha kolay dâhil edebilmek amacıyla kamu ve özel sektör işverenlerine çeşitli yükümlülükler ve teşvikler de getirilmiştir.

4904 sayılı Kanuna göre İŞKUR; istihdamında güçlük çekilen grupların istihdamını kolaylaştırıcı mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetlerini vermek veya verdirmekle yükümlü bulunmaktadır. Ayrıca; "Özel Politika ve Uygulamaların Geliştirilmesine İlişkin Genelge" ile; kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, eski hükümlüler, engelliler ve aileleri, göçmenlere vb. yönelik proje bazlı aktif işgücü programları düzenlenebilmektedir.

Sunulan aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlardan engelli bireylerin öncelikli olarak faydalandırılması sağlanırken, özel politika ve uygulamalar kapsamında proje bazlı olarak engelli ailelerine yönelik de kurslar düzenlenebilmektedir.

2005 yılından bugüne kadar bu kapsamda yaklaşık 142 milyon TL kaynak tahsis edilmiş, 37.957 engelli kurslardan faydalandırılmıştır. Ayrıca her yıl ortalama 4 bin engelliye mesleki eğitim verilmektedir. Öte yandan kendi işinin patronu olmak isteyen engellilere; kuruluş işlemleri desteği, işletme gideri desteği, kuruluş desteği aşamalarında toplam 36 bin TL hibe desteği sağlanması yoluyla engellinin bizzat işin başında ve çalışma hayatının içinde olması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, 2015 yılında 419 engelli statüsünde olan kişiye kendi işini kurması için hibe desteği sağlanmıştır.

Ayrıca; engelli bireylere yönelik olarak hazırlanan mesleki eğitim kurslarına 2009-2015 yılları arasında 26.890 kişi katılmıştır.

Grafik 5 - Engelli ve Eski Hükümlü MEK Kursiyer Sayısı

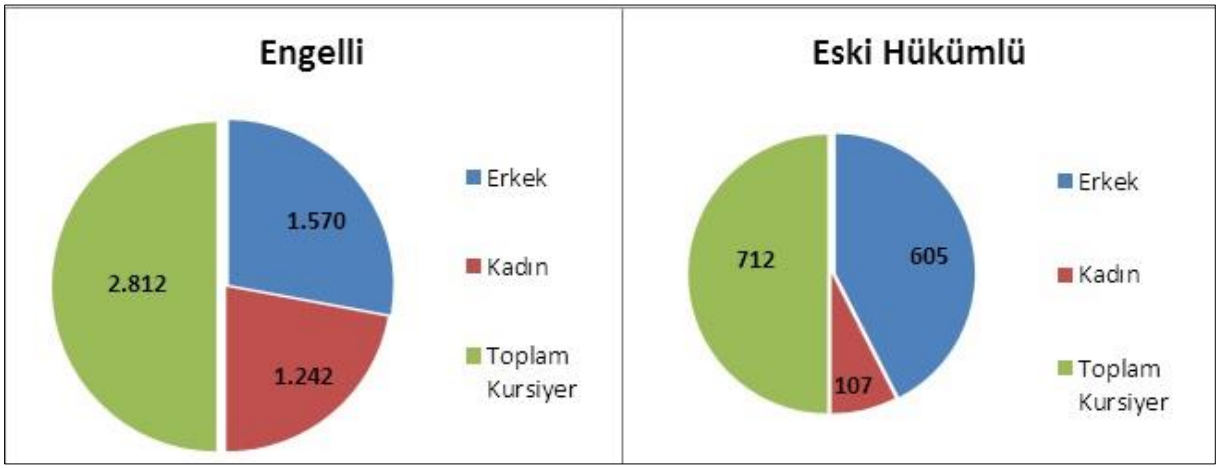

Kaynak:İŞKUR

3. İŞGÜCÜ PİYASASINA YÖNELİK FAALİYETLER

İşsizliğin azaltılması ve istihdamın arttırılması, isabetli politikaların belirlenmesi ve bu politikaların kapsayıcı yaklaşımla uygulanmasına bağlı bulunmaktadır. Bu kapsamda; bir yol haritası niteliğinde olan güncel ve güvenilir işgücü piyasası bilgilerinin varlığı oldukça önemlidir.

Kamu istihdam kurumları; işgücü piyasası üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla piyasayı düzenli olarak izlemekte; araştırmalar yaparak derlemiş olduğu verileri analize tabi tutarak yayınlamaktadır. Böylece, bir yandan istihdam hizmetlerinin etkin sunumuna diğer yandan da uygulanacak politikaların oluşumuna katkı sağlanmaktadır.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 3/b maddesinde; *"İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal temelde derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve Kurul çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak"* hükmü yer almaktadır.

Aynı kanunun 13 üncü maddesinde ise, İİMEK'lerin görevleri arasında; *"İlin muhtelif sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek üzere işgücü piyasası analizleri yapmak-yaptırmak, bu amaçla gerektiğinde ilgili alan uzmanlarından komisyonlar oluşturmak, bunların görev tanımları çerçevesinde hazırladıkları raporları değerlendirmek ve yayınlamak, gerektiğinde ilgili Bakanlık ve kurullara sunmak"* şeklinde düzenleme bulunmaktadır.

İşgücü piyasası analizlerinin sonuçları; nicel ve nitel göstergelerle işgücü piyasasına katılımı, katılanların becerileri, gereksinim duyulan mesleki becerileri, gelecekte hangi meslekler için ne tür becerilerin gerekeceği ve işgücü piyasasının ihtiyaçları ile işgücünün nitelikleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

İŞKUR tarafından uygulanan aktif işgücü piyasası politikalarının işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda planlanabilmesi, açılan kurs/programların işverenin aradığı mesleklerde olması, piyasada karşılanamayan meslekler için mesleki anlamda işgücü arzı oluşturulması da etkin işgücü piyasası analizleri ile olanaklı hale gelmektedir.

Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamına giren 132 bin 34 işyerinden 103 bin 390 işyeri 16 Mart-30 Nisan 2015 tarihleri arasında ziyaret edilmiş olup, söz konusu işyerlerine işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Çalışmada, 186 bin 37'si 10 ve daha fazla istihdamlı, 822 bin 154'ü ise 2-9 istihdamlı olmak üzere toplam 1 milyon 8 bin 191 işyeri için veri üretilmiştir. Bu kapsamda;

- Sektörel bazda en fazla işyeri Toptan ve Perakende Ticaret, İmalat ve İnşaat sektörlerinde yer almaktadır.
- İşyerlerinin; yüzde 5,4'ü kısmi süreli çalışan istihdam etmekte iken, yüzde 6,9'u vardiyalı çalışmaktadır.

Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının önemli sonuçları şu şekilde sıralanmaktadır:

- Mevcut istihdamın yüzde 73,9'u erkek, yüzde 26,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır.
- Çalışanların yüzde 32,2'si 2-9 istihdamlı, yüzde 67,8'i ise 10 ve daha fazla istihdamlı işyerinde çalışmaktadır.
- 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde en çok çalışılan meslekler; Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Beden İşçisi (Genel), Şoför-Yük Taşıma ve İşletmeci olarak sıralanmaktadır.
- Erkeklerde en çok çalışılan meslekler; Şoför-Yük Taşıma, Satış Danışmanı, Beden İşçisi (Genel), İşletmeci ve Temizlik Görevlisi iken; kadınlarda ise Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Muhasebeci, Makineci (Dikiş) ve Sekreter olarak sıralanmaktadır.

Açık iş oranının tespiti yönünde de önemli çalışmalar yürüten İŞKUR'un, çalışma kapsamında açık işe yönelik sonuçları şöyledir:

- 1 milyon 8 bin 191 işyerinden 90 bin 34 tanesinin çalışma döneminde toplam 242 bin 637 kişilik açık işi tespit edilmiştir.
- 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 7,7'sinin açık işi mevcut iken, 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,2'sinin açık işi mevcuttur.
- Araştırma kapsamındaki açık iş oranı yüzde 2,5'tir. 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 1,7 iken, 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 4,1'dir.

- Açık işler içinde en yüksek payın Makineci (Dikiş) mesleğinde olduğu görülmektedir. Garson ve Satış Danışmanı da açık iş sayısının yüksek olduğu diğer mesleklerdir.
- Türkiye genelinde 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için iş arama kanalı olarak birinci sırada akraba, eş- dost; ikinci sırada ise İŞKUR yer almaktadır. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde bulunan açık işlerin yüzde 39,8'i İŞKUR üzerinden aranmaktadır.

Temininde güçlük çekilen işgücü ve ortaya çıkan nedenler ile ilgili araştırmada öne çıkan önemli hususlar ise şöyledir:

- Ziyaret edilen 1 milyon 8 bin 191 işyerinin yaklaşık yüzde 20'lik dilimini oluşturan 198 bin 767 işyeri, eleman temininde güçlük çekmektedir. Her 5 işyerinden 1'inin eleman temininde güçlük çektiği belirlenmiştir.
- İmalat sektöründeki işyerlerinin yüzde 27,9'u eleman temininde güçlük çekmektedir. Bunu sırasıyla; Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörü ile Bilgi ve İletişim sektörü izlemektedir.
- Temininde en fazla güçlük çekilen meslek "Satış Danışmanlığı"dır.
- 2-9 ve 10+ istihdamlı işyerlerinde temininde güçlük çekilen ilk üç meslek aynıdır. Makineci (Dikiş) ve Garson en fazla temininde güçlük çekilen diğer mesleklerdir. Bu meslekleri sırasıyla Pazarlamacı, Beden İşçisi (Genel), Aşçı, Gazaltı Kaynakçısı ve Şoför-Yük Taşıma gelmektedir.
- Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında; ilk sırayı yüzde 75,3 ile "gerekli beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması", ikinci sırayı yüzde 61,6 ile "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması", 3. sırayı ise yüzde 35,3 ile "bu meslekte işe başvuru yapılmaması" almaktadır. Bu üç nedeni ise yüzde 18 ile "önerilen ücretin az bulunması" yüzde 16,8 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" ve yüzde 1,9 ile "vardiyalı çalışma olması" izlemektedir.

Önümüzdeki süreçte istihdamın artacağı mesleklere yönelik tahminlerin de yer aldığı araştırmada;

- Türkiye genelinde 2016 yılı Mart-Nisan aylarında istihdamın, 2015 yılı Mart-Nisan aylarına göre yüzde 5,1 oranında artması beklenmektedir.

- 2-9 istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 8,6 oranında olacağı tahmin edilirken, aynı oran 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 3,4 olarak öngörülmüştür.
- 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin yüzde 48'i istihdamlarının bir yıl sonra da bugünkü durum ile aynı kalacağını, yüzde 36,3'ü fikirlerinin veya öngörülerinin bulunmadığını, yüzde 13,2'si istihdamlarını arttıracaklarını yüzde 2,5'i ise istihdamlarını azaltacaklarını bildirmişlerdir.

Görevleri arasında;

- İlin muhtelif sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek üzere işgücü piyasası analizleri yapmak-yaptırmak,
- İl düzeyinde işgücü piyasası bilgi sistemi ile izleme - değerlendirme sistemini oluşturup uygulamak,
- Milli Eğitim Bakanlığınca gönderilen mesleki ve teknik eğitim çerçeve programlarının işgücü piyasası araştırma sonuçlarına göre ilin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi için görüş bildirmek,
- İşgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek,
- İşgücü ihtiyaç analizleri sonuçlarını da dikkate alarak, ilde bulunan tüm mesleki ve teknik eğitim veren okul veya kurumların bünyesinde yer alacak alan ve dalların belirlenmesi,

olan İİMEK'lere, İPTA çalışmalarının önemli katkıları olacağı açıktır.

İİMEK'ler tarafından hazırlanan faaliyet raporları sonuçlarına bakıldığında 2015 yılında illerin;

- % 83' ünde işgücü piyasası analizi yapılması hakkında Kurul kararı alınmış, % 8,5'inde bu yönde bir karar alınmamış, % 8,5' inde ise söz konusu kararın kısmen alındığı görülmüştür.
- % 87'sinde işgücü piyasası analizi yapıldığı, % 6'sında bu analizin kısmen yapıldığı ve % 7'sinde de hiç yapılmadığı görülmektedir.

- % 86' sında alınan kararlarla bölgenin gelecekteki meslek ihtiyaçlarının tespit edildiği belirtilmekte olup, yüzde 14' ünde bu tespitin yapılmamış olduğu anlaşılmaktadır.
- % 88' inde temininde güçlük çekilen mesleklerin yapılan işgücü piyasası analizi sonuçlarına doğrultusunda belirlendiği görülmekte olup, yüzde 12' sinde bu alanda işgücü piyasası analizi sonuçları ya kısmen belirleyici olmuş ya da hiç belirleyici olamamıştır.
- % 77' sinde işgücü piyasası analizi sektörel bazda gerçekleştirilmiş, yüzde 23'ünde ise sektör ayrımına gidilmemiştir.
- % 63' ünde okullarda alan ve dalların belirlemesinde işgücü piyasası analizlerinden hareket edilerek karara varıldığı belirtmiş, % 37'si ise işgücü piyasası analizlerinin bu kapsamda kullanılmadığını belirtmiştir.

İşgücü piyasası ve mesleki eğitim alanlarında Kurulların etkili olabilmesi için, yapılan işgücü piyasası analizleri ile açılan mesleki eğitim dalları arasındaki uyum düzeyinin yüksek olması gereklidir. Ayrıca alınan kararların ve atılacak adımların işgücü piyasası araştırması ışığında yapılması yerel düzeyde işgücü piyasası dinamiklerini daha etkin hale getirmek ve istihdamın artırılmasına yönelik sağlanacak katkıyı azami düzeye taşımak için oldukça önemlidir.

4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER

Ülkeden ülkeye ağırlığı değişmekle birlikte; kadın, genç, yaşlı, hükümlü, eski hükümlü, engelli, göçmen ve uzun süreli işsizler gibi gruplardan oluşan ve işgücü piyasasına girişte ve tutunmada güçlük yaşayan, bu nedenle desteklenmeye ihtiyaç duyan kişilerden oluşan gruplar "özel politika gerektiren gruplar" olarak adlandırılmaktadır. Bu grupların istihdamının artırılması ve maruz kaldıkları ayrımcılığın önlenmesi, ülkemizde işsizlik sorununa kalıcı çözüm bulunması sürecinde üzerinde durulması gereken temel alanlardan biridir.

Bilindiği üzere özel politika gerektiren gruplar çoğunlukla kayıt dışı ve düşük ücretli işlerde istihdam imkânı bulabilmektedir. Bugün gerek hükümetler gerekse de uluslararası kuruluşlar tarafından özel politika gerektiren gruplara yönelik farklı politikalar geliştirilmeye çalışılmakla birlikte, bu politikaların istenilen düzeyde etkin olduğunu söylemek oldukça zordur.

Özel politika gerektiren gruplara yönelik etkili politikalar geliştirebilmenin temel şartlarından biri hiç şüphesiz bu kişilerin işgücü piyasasına girişlerindeki engelleri doğru tespit edebilmekten geçmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kayıtlarına göre, dünyada 5-17 yaş arasında 1.5 milyarın üzerindeki çocuk ve gencin 350 milyondan (%23) fazlası çalışma hayatındadır. Çalışma hayatındaki çocuk ve gençlerin çoğunluğunun tarım alanında çalıştığı bilinmektedir.

Cinsiyet ayrımcılığı ve bu kapsamda kadına biçilen roller, engelli, eski hükümlü, hükümlü ya da göçmenlere yönelik önyargılar, yeni işlerin oluşturulamaması nedeniyle işgücü piyasasından kopmalar, toplumsal bilinç eksikliği özel politika gerektiren grupların önündeki temel engellerdir.

Tüm bu engeller ve gereklilikler karşısında dünyada kamu istihdam kurumlarının rolü ve hizmet sunumunda kullandığı araçlar önem kazanmaktadır. Ülkemizde de, dezavantajlı durumda olan vatandaşlarımızın işgücü piyasasında yer edinebilmeleri amacıyla İŞKUR çeşitli politikalar uygulamakta, gerek mevzuat gerekse de uygulama bakımından yapılan düzenlemelerle söz konusu bireylere destek sağlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda İŞKUR, dezavantajlı grupların işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırıcı ve piyasada yerini güçlendirici, bir dizi çalışma yürütmektedir. Bu bireylerin ülkemize yapacağı katkıyı artırmak

amacıyla işbaşı eğitim programları, mesleki eğitim kursları gibi işgücünün niteliği artırıcı çalışmalar yürütülmekte, kendi işini kurmak isteyenlere yönelik girişimcilik eğitimleri de verilmektedir. Dezavantajlı bireylerin çalışma koşullarını iyileştirmek, istihdamda kalıcılıklarını artırmak için işverenlere teşvikler verilmekte ve işveren ziyaretleri yoluyla işveren bilinci geliştirilmektedir.

Öte yandan; dezavantajlı gruplara karşı ayrımcılığın önlenmesi amacıyla engelli ve eski hükümlü vatandaşlarımızın normal işgücü taleplerine başvuru yapabilmeleri için gerekli mevzuat değişiklikleri ve sistem güncellemeleri yapılmıştır.

Ayrıca; bireyleri işgücü piyasası içinde tutmayı amaçlayan Toplum Yararına Programlar vasıtasıyla; kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlara TYP'lerde öncelikli verilmektedir.

İl istihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları işgücü piyasasına ilişkin sorunlara yereldeki en yakın aktör olarak özel politika gerektiren gruplara yönelik önemli görevleri yerine getirmekte olup, bu konuda başta mesleki eğitim programları olmak üzere birçok alanda destekleyici politikalar üretmektedir.

Kurullar 2015 yılı aktif işgücü faaliyetleri açısından incelendiğinde;

- Eski hükümlü/hükümlülere yönelik açılan 39 kursa toplam 712 kişi,
- Engellilere yönelik açılan 269 kursa ise toplam 2.812 kişi katılmıştır.

2015 yılı İİMEK İl Faaliyet Raporlarında özel politika gerektiren gruplara ilişkin alınan kararlar incelendiğinde;

- Alınan kararların %87'sinde engellilere yönelik faaliyetlere yer verildiği görülmüştür.
- İllerin yüzde 93'ünde İİMEK toplantılarında kadınlara yönelik faaliyetlerle ilgili kararlara yer verildiği görülmektedir.
- 2015 yılında alınan Kurul kararlarında illerin %51'inde eski hükümlülere yönelik faaliyetlerin gündeme geldiği görülmektedir. İllerin %49'unda ise eski hükümlülere yönelik bir karar alınmamıştır.
- İllerin %80'inde alınan kararlarda gençlere yönelik faaliyetlere yer verilmiş olup, %20'sinde böyle bir karara rastlanılmamıştır.
- İllerin %75'inde uzun süreli işsizlere yönelik faaliyetler Kurul kararlarında yer almıştır.

- 2015 yılında illerde sosyal yardım kurumlarından yönlendirilen işsizlere yönelik faaliyetlere ilişkin alan karar oranı yüzde 79'tir.

5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI

İİMEK'lerin üye portföyünü daha kapsayıcı hale getirmek, yerel düzeyde daha katılımcı ve isabetli kararlar alabilmek, farklı bakış açılarının sürece dahlini artırmak gibi amaçlarla Kurul üyelerine yeni paydaşlar dâhil edilerek Kurul yapısı güçlendirilmiştir. 15/05/2008 tarih 5763 sayılı Kanun ve 11/10/2011 tarih ve 665 sayılı KHK ile Kurula üye statüsünde katılan Kurum ve Kuruluş temsilcilerine ilaveler yapılmıştır.

Çok sesliliğin ve istişarenin gücü ve dinamizminden faydalanan İİMEK'ler, benimsediği katılımcı anlayış ile değişik alanlardan farklı bakış açıları ile il istihdam ve il mesleki eğitim politikalarına yön vermek için yoğun çaba sarfeden bir oluşumdur. Bu yaklaşım Kurulları; kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, odalar, üniversiteler ile işçi ve işveren kesiminin katkıları dâhilinde il düzeyinde ihtiyaçlara daha iyi cevap veren yapılar haline getirmektedir.

Grafik 6 - Üye Kurumların Toplantılara Katılım Oranları

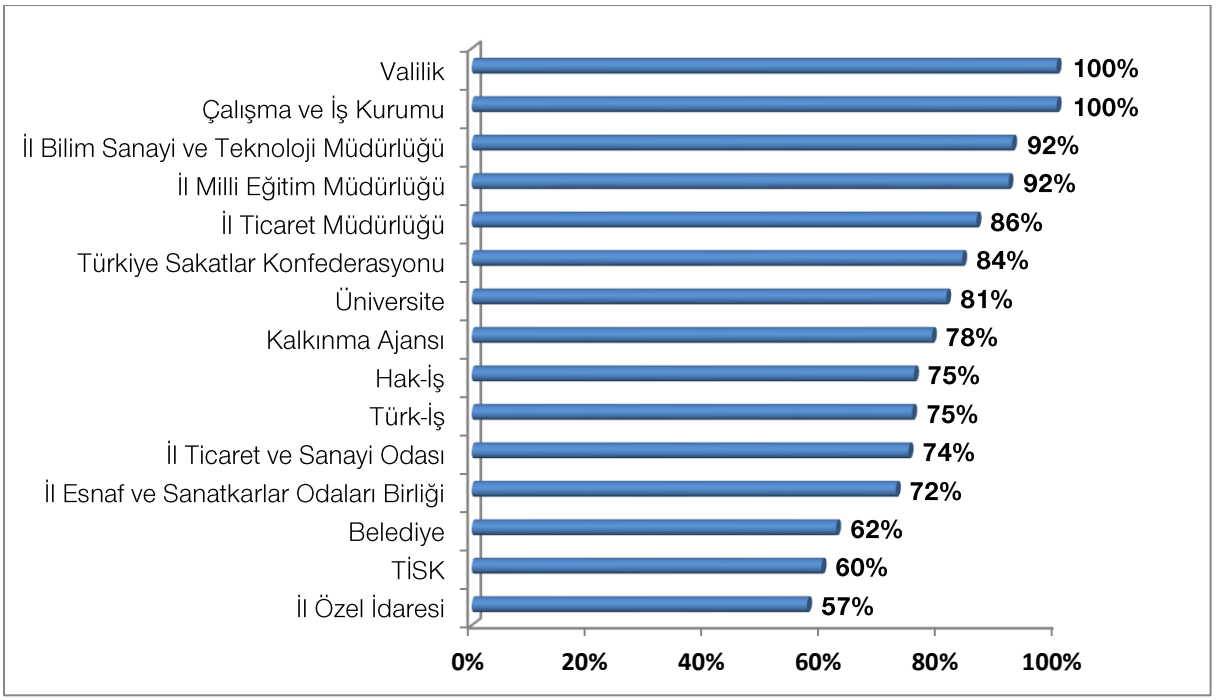

Kaynak: İŞKUR

İİMEK'lerin daha etkin kararlar alabilmesinin temel ve belki de en önemli koşulu, başta kurul başkanlığı görevini ifa eden valiler olmak üzere, tüm üyelerin sürece sahip çıkması olarak nitelenebilir. Bunun da ilk adımı kurul toplantılarına aktif katılımı ile mümkün olabilmektedir.

Kurul başkanlığı sorumluluğu olan valiliklerin katılım düzeyi % 100 düzeyinde olup, illerin %73'ünde Valiler Kurul toplantılarına bizzat katılım sağlamışlardır.

Toplantılara üye kurumlarca gösterilen katılım düzeyleri incelendiğinde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce toplantıların tamamına katılım gösterildiği görülmekte olup, hemen ardında İl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü ile İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin hemen hemen aynı düzeyde katılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunu % 86,1 ile İl Ticaret Müdürlükleri takip etmektedir.

Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ise % 83,6 katılım oranıyla dikkat çekmekte olup, bu yoğun katılım ülkemizde engellilerin istihdama ve mesleki eğitime ilişkin sorunlarının masaya yatırılması ve bu noktada etkin çözümler üretilmesi açısından oldukça olumlu karşılanmaktadır.

% 80,9 katılım oranı ile üniversiteler ve % 78,4 katılım oranı ile Kalkınma Ajansları sıralamada yer almakta olup, işsizlik ve istihdam gibi konularda akademisyenlerin ve bölgelerini kalkındırmak adına önemli katkılar sağlayan ajans temsilcilerinin katılımlarının toplantılarda teknik kararlar alınması noktasında önemli faydalar sağlamakta olduğu düşünülmektedir.

İşgücü piyasasının temel aktörleri arasında yer alan işçi ve işveren kesiminin toplantılara katılımları oldukça önemlidir. % 70 üstü katılım sergileyen kurumlar; Hak-İş, Türk-İş, Ticaret ve Sanayi Odası, İl Esnaf ve Sanatkârlar Odası olarak sıralanmaktadır.

Kurullara en düşük katılım gösteren üye gurubu, %17,9' luk katılım oranı ile Kadın Sivil Toplum Kuruluşları'dır. Geçen yıldan daha düşük seviyede gerçekleşen bu oran arzulanan düzeyin oldukça altında olup, gelecek yıllarda illerimizde yer alan kadın sivil toplum kuruluşlarının toplantılara katılımının artmasının oldukça önemli olduğu değerlendirilmektedir.

İŞKUR'un dört ana organından biri olan ve sosyal diyalog mekanizmaları yönüyle köklü bir yapıya sahip olan İİMEK'ler, istihdama dair sorunlara il düzeyinde bulduğu çözümlerle toplumsal refah oluşmasına yoğun katkılar sunmaktadır. Kurul; kamu sektörü ile işçi ve işveren kesimi ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirerek, illerin ihtiyaçlarıyla uyumlu politika düzenleme fonksiyonu üstelenmekte, konuya ilişkin önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

toplantılara katılım gösteren katılımcıların kendi alanlarına ilişkin sorunları dile getirmesi bu sorunlara yönelik reçeteler üretilebilmesi adına oldukça önemlidir. Ancak sorunların daha iyi dile getirilebilmesi için tarafların toplantılara yoğun katılımlarının önemli olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu anlamda ideal olan durumun özellikle sosyal tarafların daha yoğun katılım sağlamasının toplantıların daha tutarlı politikalar üretilebilmesi noktasında önemlidir.

6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR

2015 yılında İİMEK'lerde alınmış olan örnek kararlardan bazıları şu şekildedir.

- **Birçok ilimizde**; bizzat engelliler eliyle Kurul'a sunulmuş olan engelli istihdamı projeleri onaylanmıştır. Ordu'da Kendi İşini Kurmaya Yönelik Proje teşviki ile ilgili tanıtım çalışmalarının arttırılmasına karar verilmiştir.
- **Adana'da;** kurul üyeleri işbirliğinde 2015 yılı İstihdam ve İnsan Kaynakları Fuarı (ADİF'15) çalışmasının Yürütme Kurulu organizasyonunda ilgili kurul üyelerinden birer temsilci alınarak yapılmasına karar verilmiştir. Kayseri'de Kayseri İnsan Kaynakları ve İstihdam Fuarının (KAYİF 2015) Mayıs- Haziran döneminde düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Samsun'da; Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce 2012 yılından bu yana her yıl düzenlenen SAMİF Samsun İnsan Kaynakları ve İstihdam Fuarı ile Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından illerde düzenlenen ve bu yıl onuncusu Samsun İlinde gerçekleştirilecek olan "Öğrenme Şenlikleri" etkinliklerinin, etkinlik içerisinde yer alacak kurum ve kuruluşların ortak bir protokol imzalaması ile tek bir program ve mekân içerisinde birleştirilerek SAMİF'15 Samsun İstihdam Kariyer Buluşması ve Öğrenme Şenlikleri adı altında 21-22 Mayıs tarihleri arasında düzenlenmesine karar verilmiştir. Trabzon'da; Trabzon Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce 4.sü yapılacak olan İstihdam Fuarı için onay verilmiştir.
- **Aksaray'da;** Öğrencilere ve meslek seçimi aşamasındaki gençlere yönelik olarak Meslek Tanıtım Günleri (MTG)'nin gerçekleştirilmesi, bu amaçla oluşturulacak alt çalışma grubunun Aksaray Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile Aksaray Üniversitesinden oluşturulmasına karar verilmiştir. Erzincan'da; Meslek Tanıtım Günleri ile ilgili olarak, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Erzincan Üniversitesinden belirlenecek üyelerle " Alt Çalışma Grubu" oluşturması kararlaştırılmıştır.
- **Aydın'da;** İl Müdürlüğünce 10+ çalışanı alan işyeri sahiplerine işbaşı eğitimi programı ve teşviklerle ilgili mektup gönderilmesine karar verilmiştir.
- **Bartın'da;** daha önceki toplantılarda açılmasına karar verilen İŞKUR kursları ile "Tarımsal Nüfus Gençleşiyor Projesi" Kapsamında açılmasına karar verilen kursların yıl içerisinde açılması için gereğinin yapılmasına karar verilmiştir.

- **Bitlis'te;** Mayıs ayı içerisinde İl Müdürlüğü ile paydaş kurumlar işbirliği ile kariyer ve meslek tanıtım günleri düzenlenmesine karar verilmiştir.
- **Muş'ta;** Kariyer Günü düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.
- **Çanakkale'de;** üniversite öğrencilerinin İşbaşı Eğitim Programından faydalanmalarını sağlamak amacıyla Valilik, Üniversite Rektörlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası ve Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü arasında işbirliği protokolü imzalanmasına karar verilmiştir.
- **Elazığ'da;** Milli Eğitim Müdürlüğü Başkanlığında, Fırat Üniversitesi, Ticaret ve Sanayi Odası, Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü ve Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce oluşturulan çalışma Komisyonunun; Fırat Üniversitesi ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen staj programlarından yararlanan öğrencilerin yaşadıkları staj yeri bulma ve staj yaparken yaşadıkları sorunların tespitini ve bu sorunlar için yapılan çalışmaları raporlaştırılarak kurul sekretaryasına bildirilmesi kararlaştırılmıştır.
- **Elazığ'da;** Fırat Üniversitesi'nde belirlenen Fakülte ve Meslek Yüksek Okullarının Bölümlerinde İş ve Meslek Danışmanlarınca, İşbaşı Eğitim Programının tanıtımının yapılması kararlaştırıldı.
- **Çorum'da;** sosyal yardım istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, sosyal yardım alanların İŞKUR tarafından önerilen açık işlere icabet etmemesi halinde yaptırımlar uygulanması (örneğin; yardımların kesilmesi ya da azaltılması gibi) üst makamlara iletilmesi kararlaştırılmıştır.
- **Denizli'de;** ilin işgücü piyasasının genel görünümünü değerlendirmek amacıyla, işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı gibi işgücü göstergelerinin hesaplanması için İl Müdürlüğü ile Türkiye İstatistik Kurumu Denizli Bölge Müdürlüğü'nün ortak bir çalışma yapmasına karar verilmiştir. Yine Denizli'de; iş yerlerinin yoğun olduğu bölgelerde açılabilecek kreşlerin kadın istihdamının arttırılması noktasında fayda sağlayacağı ifade edilmektedir. Bu kapsamda işverenlerin de katkılarıyla yeni kreşler açılabilmesi için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne öneride bulunulmasına karar verilmiştir.
- **Erzincan'da;** toplumsal cinsiyet eşitliği ve genç istihdamının artırılması konularında, Kurul üyesi kurum ve Kuruluşların yapacakları her türlü bilgilendirme ve toplantılarda bu konuların gündeme getirilmesi, Çalışma ve İş Kurumu personellerince işveren ziyaretlerinde etkin bir şekilde tanıtım yapılmasına karar verilmiştir. Yine Erzincan'da;

Çocuk işçiliği konusunda ilgili Kurum ve Kuruluşlarca denetimlerin yapılmasına ve tespit edilen olumsuzlukların İl Müdürlüğünce bildirilmesi kararlaştırılmıştır.

- **Erzurum'da;** kayıt dışı çalıştırılan temizlikçi elemanların kayıt altına alınması için ilgili taraflarla görüşülerek gerekli faaliyetlerin başlatılması ile Eski hükümlü kadrosunda bulunan bayanlar için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde meslek edindirme kursunun açılması konusu görüşülmüştür.
- **Eskişehir'de;** İl Milli Eğitim Müdürlüğünce kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerin tespitinin yapılıp, gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.
- **Giresun'da;** Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün Kaybolmaya Yüz Tutmuş Mesleklerin Belirlenmesi ile ilgili yazısı doğrultusunda İlimizde kaybolmaya yüz tutmuş meslekler tespit edilmiş olup, tespit edilen mesleklere ait listenin Bakanlığımız Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmiştir.
- **Gümüşhane'de;** Gümüşhane E Tipi Ceza ve İnfaz Kurumu ile işbirliği kapsamında ceza infaz kurumunda bulunan ve tahliyesine üç yıldan az süre kalmış hükümlülere yönelik açılan 20'şer kişilik Arıcılık, Bilgisayar Operatörü, Aşçı Çırağı/Yamağı, Erkek Berberi ve Plastik Boru İmal İşçisi meslek kursunun yıllık eğitim planına ilave edilmesi, Kurum hizmetlerinden gençlerin daha fazla yararlanması için üniversite ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik hizmetlerin artırılmasına karar verilmiştir.
- **Hatay'da;** ceza ve tevkif evlerinden tahliye olacak Hükümlülere ve Askeri birliklerden terhis olacak Er ve Erbaşlara "İş arama becerileri, İş arama teknikleri ve özgeçmiş hazırlama konularında seminer verilmesine karar verilmiştir.
- **Isparta'da** Isparta Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Isparta Ticaret ve Sanayi Odası ve Süleyman Demirel Üniversitesi işbirliği ile genç istihdamın geliştirilmesi, girişimcilik ve genç istihdamın destekleme konusundaki kamu teşviklerin gençlere anlatılması hususunda ortak bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir.
- **İzmir'de;** Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün 20.06.2014-22270 sayılı yazısına istinaden Çocuk İşçiliği ve Genç İstihdamı konusu Kurulca değerlendirilmiş bu konuda İlimize ait sayısal veriler, yasal mevzuat, kurumsal yapılan çalışmalar bilgi notu düzeyinde derlenmiş Kurul üyelerince de tartışılmıştır. Özellikle çocuk işçiliği ile ilgili verilere ulaşılamadığı bu alanda kurumlar arası koordinasyonun iyi kurulamadığı anlaşılmıştır. Aile Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü temsilcisi "İlimizde Çocuk işçiliğinin önlenmesi" konusunda Kurumlarınca yapılan çalışmalar hakkında Kurulu

bilgilendirmiştir. Yine İzmir'de; Çocuk İşçiliğinin sona erdirilmesine ilişkin Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünce İl düzeyinde gerçekleştirilen etkinlikler ve çalışmalarla ilgili kurul üyelerinin bilgilendirilmesi için uzman bir personelin davet edilerek sunum yapması Yürütme Kurulu 2015/5 olağan toplantısında kararlaştırılmıştır.

- **İzmir ve Artvin'de;** Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda okuyan lise son sınıf öğrencilerine ve yönelik, İŞKUR tarafından düzenlenecek Meslek Tanıtım Günlerinin, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak 2015 Mayıs ayında gerçekleştirilmesine. Öğrencilere ve iş arayanlara mesleki rehberlik hizmetleri sunmak üzere "Meslek Tanıtım Günleri" düzenlenmesi konusunda Kurul bilgilendirildi.
- **Kahramanmaraş'ta;** Ulusal İstihdam Stratejisi Belgesinde Türkiye İşgücü Piyasasına yönelik, İlimizde çocuk işçiliği konusunda sivil toplum kuruluşları ve işverenlerle görüşülerek çocuk işçiliğinin önlenmesine karar verilmiştir.
- **Karaman'da;** ilde son yıllarda gözlemlenen ''işgücüne dâhil olmayan nüfus oranının yüksekliği-işsizlik oranının düşüklüğü-açık iş oranının yüksekliği'' üçlüsünün analizi adına Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün "İşsizlerin Açık İşleri Kabul Etmeme Nedenleri" konulu bir "İşgücü Piyasası Arz Araştırması" yapılması hususunda yetkilendirilerek görevlendirilmesine karar verilmiştir. Yine Karaman'da; kaybolan meslekler hususundaki değerlendirmenin İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu adına İl Milli Eğitim Müdürlüğünün yapacağı bir çalışmayla ortaya konulması ve yine İl Milli Eğitim Müdürlüğünce Milli Eğitim Bakanlığının bağlı kuruluşlarından Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne intikaline karar verilmiştir.
- **Kars'ta;** çocuk işçiliğinin önlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulması, araştırma ve projeler yapılması için Üniversite, İl Milli Eğitim, Ticaret ve Sanayi Odası Bşk., S.G.K. İl Müdürlüğü, Kars Belediyesi Başkanlığı ve Kars Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden birer temsilci ile bir komisyon oluşturulmasına ve komisyonca konuyla ilgili bir rapor hazırlanmasına oy birliği ile karar verildi.
- **Kayseri'de;** istihdamın arttırılması için SWOT analizi çalışmasının yapılmasına ve Ocak ayı toplantısına sunulmasına, bu bağlamda her kurul üyesinin Güçlü yanlar, Zayıf yanlar, Fırsatlar, Tehditler başlıklarında beşer öneri hazırlamasına karar verilmiştir.
- **Kocaeli'de**; 3 Aralık 2015 tarihinde İzmit Belediyesi ve Kocaeli Çalışma ve İş Kurumu İşbirliği ile Engelli Kariyer günü yapılması kararı alınmıştır. Çorum'da Özel Eğitime Muhtaç Spastik, Zihinsel, Engelli Çocukları Koruma Derneğinin, 16 yaş

üzeri hafif ve orta düzey zihinsel engellilere yönelik olarak projelendirdiği servis komisi yetiştirme kursu Kurulca uygun görülerek komisyona sunulması kararlaştırılmıştır.

- **Konya'da;** madde bağımlısı olup da rehabilite olan 15-20 katılımcının Toplum Yararına Program kapsamında denetim ve gözetimin sağlanabileceği bir kamu kurumunda çalıştırılmasına karar verilmiştir.
- **Malatya'da;** tarımsal alandaki gelişmeler teşvik ve yatırımlar hakkında Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünce çiftçilere yönelik eğitimler düzenlenmesine, belirlenecek tarım işçilerine tarımsal alanda ihtiyaç duyulan mesleklerde mesleki eğitim kursları düzenlenmesine karar verilmiştir. Ayrıca çocuk işçi çalıştırılmasının önlenebilmesi için TSO tarafından üyelerine, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda yapılan veli toplantılarında sınıf öğretmenleri tarafından öğrenci ailelerine ve de İş ve Meslek Danışmanlarınca yapılan işyeri ziyaretlerinde işverenlere gerekli bilgilendirmelerin yapılması yönünde de karar alınmıştır.
- **Muş'ta;** toplumsal cinsiyet eşitliği ve genç istihdamı ile ilgili Muş Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün özel sektör tarafından gelen açık iş talepleri ve açılan kurs programlarından öncelikli olarak kadınlar ile gençlerin yararlanması kararlaştırılmıştır.
- **Tunceli'de;** Vali başkanlığında gerçekleştirilen İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu toplantısında Gaz Yakıcı Cihazlar ve Montaj Bakım Elamanı kursunun açılması yönünde karar alındığı bu yönde çalışmanın devam ettiği ileriki yıllar içerisinde ilimize gelecek doğal gaz sebebi ile istihdamında güçlük çekilecek bir meslek olacağı bu nedenle 2015 yılında bu konuda çalışmanın devamına karar verilmiştir.
- **Van'da;** şiddet mağduru kadınların barındıkları Sevgi Evleri ve konuk Evlerinin çalışma ve iş Kurumu il Müdürlüğü İş ve meslek danışmanlarınca ziyaret edilerek kurum hizmetlerinin anlatılması ve faydalandırılmasına karar verilmiştir.

7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Bugün, gerek küresel gerek içinde bulunduğumuz bölgesel gelişmeler, gerekse de ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı sebebiyle Türkiye işgücü piyasası farklı zorluklarla karşı karşıyadır. Bir yandan daha çok ve nitelikli istihdam imkânlarının geliştirilmesi için kapsayıcı uygulamalar hayata geçirilirken, bir yandan da yaşanan değişim ve dönüşüm sürecinin getirdiği risklerle mücadele edilmektedir.

Bu gelişmeler, daha kırılgan bir hal alan işgücü piyasalarına yönelik zamanında ve isabetli adımların atılmasını zorunluluk haline getirirken, yerel birimlerin süreçteki rolü ve sorumluluğunun önemi tüm dünyada daha görünür hale gelmiştir. Nitekim, merkez-yerel işbirliğinin azami düzeyde işletildiği, kamu-özel tüm paydaşların sürece dâhil olduğu bir politika belirleme ve uygulama sürecinin daha başarılı sonuçlar vereceği bir gerçeklik olarak kabul görmektedir.

Türkiye'de de, kamu istihdam kurumu olarak İŞKUR'un dört ana organından biri olan ve il düzeyinde istihdam ve mesleki eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasına yön veren İİMEK'ler, yerel düzeyde en önemli sosyal diyalog mekanizmaları arasında kabul görmektedir.

Öte yandan, Türkiye'de de uygulanacak politikalara yön veren temel üst politika belgeleri ile işgücü piyasasına yönelik kapsamlı yaklaşımlar yerel dinamikleri esas alacak niteliğe kavuşturulmuş, bu politikalar eylem ve tedbirlerle desteklenmiştir. En temel metinler arasında yer alan 2014-18 dönemini kapsayan 10. Kalkınma Planı kapsamında öncelikli dönüşüm programları ile işgücü piyasasına yönelik stratejiler belirlenmiş, ülkemizi 2023 hedeflerine ulaştırmak için gerekli atılımı gerçekleştirmek üzere tasarlanan 2015-17 dönemi Orta Vadeli Programda' da istihdamın artırılmasına yönelik çeşitli hedefler yer almıştır. Ulusal İstihdam Stratejisi Belgesinde de Türkiye işgücü piyasasına yönelik uygulanması amaçlanan eksenler, politikalar ve tedbirler tespit edilmiştir.

Ayrıca; 2015 yılında 8 inci İŞKUR Olağan Genel Kurulu yapılmış ve tüm tarafların politika belirleme sürecinde öncelikle dikkate alacağı bir dizi karar imza altına alınmıştır.

İfade edilen üst politika belgelerinde İŞKUR, başta İİMEK'ler olmak üzere tüm organları vasıtasıyla doğrudan veya dolaylı birçok tedbirin sahadaki uygulayıcısı ve sorumlusu niteliğindedir.

Yerel düzeyde daha etkin ve ihtiyaç odaklı hizmet sunumu için, İİMEK'lerin faaliyetlerinin niteliğini ve kurumsal kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalara 2015 yılında da devam edilmiştir. Bu kapsamda;

- Aktif işgücü piyasası programları kapsamında açılan kurs/programlar ile bireylerin işgücü piyasasına dâhil olma süreci yönetilmiş,
- Eğitim-istihdam ilişkisini daha da güçlendirmek için illerde açılan alan/dallar belirlenmiş,
- Özel politika gerektiren gruplara yönelik çalışmalar yapılmış,
- Uygulanacak politikalar için bir yol haritası niteliğinde olan işgücü piyasası analizleri İİMEK'ler işbirliği ile tüm illerde yapılmış ve ayrıntılı analizlerle yerel piyasalardaki işgücü talepleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2015 yılı İİMEK faaliyetlerine bakıldığında önemli kararlar alındığı görülmektedir. Başta istihdamın artırılması olmak üzere belirlenen politikalar kapsamında Kurullarda alınan kararlarla ilgili olarak illerin;

- % 83' ünde işgücü piyasası analizi yapılması hakkında Kurul kararı alınmış,
- % 86'sında alınan kararlarla bölgenin gelecekteki meslek ihtiyaçlarının tespit edilmiş,
- % 88'inde temininde güçlük çekilen mesleklerin yapılan işgücü piyasası analizi sonuçlarına doğrultusunda belirlendiği belirtilmiş,
- % 77'sinde işgücü piyasası analizi sektörel bazda gerçekleştirilmiş,
- % 63'ünde okullarda alan ve dalların belirlemesinde işgücü piyasası analizlerinden hareket edilerek karara varıldığı belirtmiştir.

Ayrıca;

- Kararların %87'sinde engellilere yönelik faaliyetlere yer verildiği,
- İllerin % 93'ünde İİMEK toplantılarında kadınlara yönelik faaliyetlerle ilgili kararlara yer verildiği,
- İllerin %51'inde eski hükümlülere yönelik faaliyetlerin gündeme geldiği,

- İllerin %80'inde alınan kararlarda gençlere yönelik faaliyetlere yer verildiği,
- İllerin %75'inde uzun süreli işsizlere yönelik faaliyetler Kurul kararlarında yer aldığı,
- İllerin %79'unda sosyal yardım kurumlarından yönlendirilen işsizlere yönelik faaliyetlere ilişkin karar alındığı,

Görülmektedir.

İfade edilen süreç dâhilinde yürütülen uygulamalar Kurulların ulusal politikalar bağlamında daha etkin hareket kabiliyetine sahip olmasını sağlarken, Kurulları daha etkin hale getirebilmek için İŞKUR bünyesinde mevzuat çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda; hizmet sunumunda etkinliği artırmak ve uygulamada karşılaşılan sorunların önüne geçmek amacıyla, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te; 25/8/2015 tarih ve 29456 sayılı Resmi Gazete ve 21/1/2016 tarih ve 29600 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklikler yapılmıştır. Değişikliklikler ile;

- "Kurul toplantılarına Genel Müdürlükten İstihdam Uzmanları, Daire Başkanları ve üstü düzeyde katılım sağlanabilir" hükmüyle merkez-yerel işbirliği daha da güçlendirilmiştir.
- "Toplantılar, "il istihdam politikası" ve "il mesleki eğitim politikası" başlıklarında yapılacak iki oturumdan oluşur. Oluşturulacak il mesleki eğitim politikalarının istihdam politikaları ile uyumlu olmasına dikkat edilir" denilerek toplantıların etkinliği artırılmıştır.
- "Genel Müdürlük tarafından yazı ile bildirilen ve devletin genel işgücü piyasası politikaları ile uyumlu politikalar öncelikli olarak dikkate alınır" hükmü ile İİMEK kararlarının üst politika belgeleri ile eşgüdümlü olması amaçlanmıştır.
- Denetim Kurulunun aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlar ile sonuçlarını, her ay denetleme yetkisi, "faaliyet süresince en az bir kere" olarak değiştirilmiş, böylece denetimlerde etkinlik artırılmıştır.
- Kurul ve organlarının verimli çalışmasını sağlayacak adımlar atılmış, üyelerin mazeretsiz katılmama gibi durumlarına yönelik tedbirler getirilmiştir.
- Denetim üyelerinin belirlenmesinde, Kurulların ana paydaşı olan MEB temsilcisine öncelik verilmesi hükme bağlanmıştır.
- Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği kapsamındaki kurs/programların uygulanması sürecinde oluşabilecek sorunlar için öngörülen yaptırımlarla, İİMEK Yönetmeliğindeki yaptırımlar uyumlaştırılmıştır.

İİMEK'lerin etkinleştirilmesine yönelik çalışmalar böyle iken, yereldeki mekanizmayı daha etkin hale getirmek için öncelikle Kurullarda gerek politika üretiminde gerekse de işgücü piyasasının ihtiyacı olan mesleklerin ve eğitim alanların tespitinde sosyal taraflarla sürekli ve karşılıklı bir diyalog içinde olunması önemli bir nokta olmaya devam etmektedir. Bu amaca ulaşmak adına;

- 26/5/2015 tarih ve 19104 sayılı Başkanlık talimat ile; İl Müdürlerinden İİMEK toplantılarında UİS'te ifade edilen konularla ilgili gerekli tedbirlerin alınması talep edilmiştir.
- 09/02/2016 tarih ve 5308 sayılı Genel Müdürlük talimatı ile; İl Müdürlerinden alınan kararların tespiti ve uygulamaya yönelik izleme-değerlendirme sürecinin etkin yönetilmesi noktasında gerekli koordinasyonu başta valiler olmak üzere paydaşlarla birlikte sağlaması talep edilmiştir.

Kurulların yapısı ve işleyişine ilişkin değinilmesi gereken diğer bir husus da Kurul başkanı olarak valilerin rolüne ilişkindir. Valilerin Kuruldaki rolü gözetleyici ve koordine edici olmalı, süreci sahiplenmeli, işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılması noktasında daha çok inisiyatif almalıdır. Bu kapsamda;

- 18/02/2016 tarih ve 2837 sayılı Bakanlık talimatı ile Valilerden; İİMEK'lerin etkinliğini artırmak için gerekli tedbirleri alması ve koordinasyonu sağlaması talep edilmiştir.

Ayrıca; kararlara ilişkin görev ve yetkinin net bir şekilde dağılımının da yapılması gerekmektedir. Kurullarda karar alınırken ulusal istihdam politikaları ve kalkınma stratejileri göz önünde bulundurulmalıdır. İllerin işgücü piyasalarına özgü birer istihdam stratejisinin olması halinde, Kurullar rutin olarak yaptıkları faaliyetlerin ötesine geçerek, daha geniş ve bütüncül bir vizyon ile politikalar geliştirebileceklerdir.

İllerde işgücü piyasası ve mesleki eğitim alanlarında Kurulların etkili olabilmesi için, yapılan işgücü piyasası analizleri ile açılan mesleki eğitim dalları arasındaki uyum düzeyinin yüksek olması gereklidir. Bu şekilde geleceğe yönelik işgücü yetiştirme faaliyetleri daha isabetli yapılarak işgücü piyasaları daha etkin hale gelecektir. Ayrıca bu analizlerden elde edilecek bulgular, ilin istihdam politikasının oluşturulmasında hayati öneme sahiptir.

Sonuç olarak, 81 ilde yılda dört defa olağan olarak toplanan, başkanlığı Valilerce yürütülen, kamu ve sosyal taraf temsilcilerinden oluşan İİMEK'ler, ülkemiz için en temel sorunların başında gelen "işsizlik" ve "mesleksizlik" sorununa yerel düzeyde çözüm odaklı politikalar geliştirmekle görevli en üst mekanizmadır. Sosyo-ekonomik etkileri yönüyle işsizlikle çok yönlü ve kapsayıcı bir mücadelede ve beşeri sermayenin işgücü piyasasında arz-talep yönüyle daha optimal değerlendirilmesi yoluyla kalkınmaya katkısını azami düzeye taşıyacaktır. Kapsamlı ve bağlayıcı kararlar alınmasında lokomotif görevi haiz olan İİMEK'lerin daha etkin hale gelmesi ile istihdam ve işgücü verimliliği artacak, kişilerin iş sahibi olabilecekleri mesleklere yönlendirilmesi ile birlikte istikrarlı büyümeye katkı sağlanacaktır. 2023 vizyonu ile hazırlanan Ulusal İstihdam Stratejisindeki hedeflere ulaşmak için İİMEK'ler, yerel düzeyde politika belirleme ve uygulama faaliyetlerine bütüncül ve katılımcı bir yaklaşımla devam edecektir.

www.iskur.gov.tr

www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr